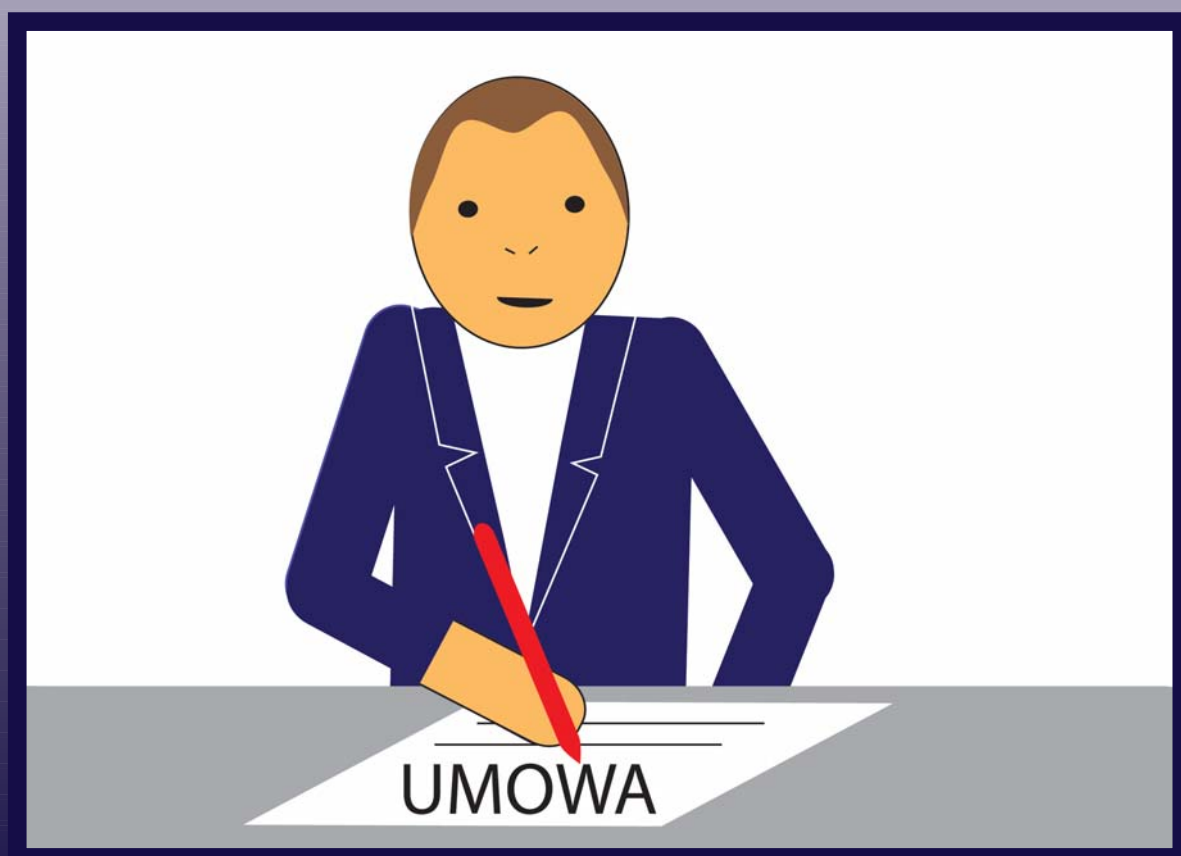

Karol Janocha

Moje bezpieczne umowy

O czym powinna pamiętać osoba z niepełnosprawnością intelektualną przy zawieraniu różnych umów

Biblioteka self-adwokata

© Copyright by PSONI, 2017

ISBN 978-83-65060-28-0

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
ul. Głogowa 2b, 02-639 Warszawa
Tel. 22 848-82-60, 22 646-03-14, Fax 22 848-61-62
zg@psoni.org.pl
redakcja@psoni.org.pl
www.psoni.org.pl

Projekt graficzny
serii i rysunki: Anna Sokołowska

Redakcja: Barbara Ewa Abramowska

Nakład: 3 000 egz.

Projekt współfinansuje m.st.Warszawa

Publikacja jest dofinansowana ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Karol Janocha

Moje bezpieczne umowy

O czym powinna pamiętać osoba
z niepełnosprawnością intelektualną
przy zawieraniu różnych umów

Warszawa 2017

Spis treści

Co to jest umowa. Rodzaje umów	3
Umowa sprzedaży	3
Umowa zamiany	3
Umowa darowizny	3
Umowa najmu	4
Umowa o dzieło	4
Umowa o pracę	4
Umowa rachunku bankowego	4
Umowa pożyczki	5
Umowa ubezpieczenia	5
Umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych	6
Jak dochodzi do zawarcia umowy	6
Kto może zawrzeć umowę	9
Kiedy umowa jest nieważna	11
Wady oświadczenia woli	13
Czy można zlekceważyć zawartą umowę	15
Prawa konsumenta	16

Co to jest umowa. Rodzaje umów

Umowa polega na tym, że 2 lub więcej osób dochodzi do porozumienia w jakiejś sprawie. Umawiają się na coś.

Umowa określa ich prawa i obowiązki.

Jakie rodzaje umów zawiera się najczęściej?

● Umowa sprzedaży

Umowa sprzedaży oznacza, że ktoś sprzedaje Ci jakąś rzecz za określoną cenę, a Ty zobowiązujesz się zapłacić tę cenę.

Zapłacić możesz pieniędzmi, które masz w portfelu, czyli gotówką. Zapłacić możesz też kartą bankową.

Możesz od razu zapłacić całą cenę. Możesz także płacić w częściach. Kiedy płacisz w częściach, to znaczy że kupujesz rzecz **na raty**.

● Umowa zamiany

Umowa zamiany oznacza, że ktoś daje Ci jakąś rzecz, a Ty dajesz tej osobie inną rzecz.

● Umowa darowizny

Umowa darowizny oznacza, że dostajesz jakąś rzecz za darmo. Nie musisz za tę rzecz płacić.

● Umowa najmu

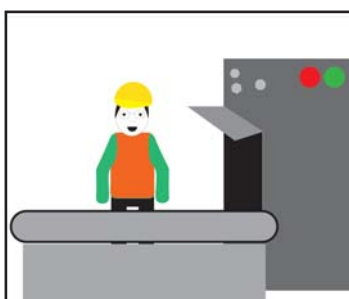
Umowa najmu oznacza, że umawiasz się na korzystanie z jakiejś rzeczy za ustaloną cenę. Umowa najmu najczęściej dotyczy mieszkania.

● Umowa o dzieło

Umowa o dzieło oznacza, że jedna osoba robi dla drugiej osoby jakąś rzecz i dostaje za to pieniądze.

Przykład: Stolarz umawia się z Tobą, że zrobi Ci szafkę w kuchni za 300 złotych. Kiedy szafka jest gotowa, płacisz stolarzowi 300 złotych.

● Umowa o pracę

Na podstawie umowy o pracę zostajesz zatrudniony. Podpisanie umowy o pracę oznacza, że zobowiązujesz się do wykonywania określonej pracy w zamian za ustalone wynagrodzenie.

● Umowa rachunku bankowego

Umowę rachunku bankowego zawierasz z bankiem, kiedy zakładasz konto w banku. Bank zobowiązuje się przechowywać Twoje pieniądze. Kiedy potrzebujesz, wypłacasz te pieniądze w banku lub w bankomacie.

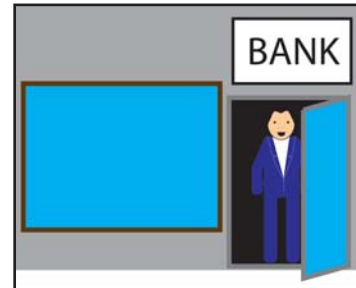
Jeśli masz oszczędności, możesz założyć lokatę bankową. Założenie lokaty bankowej to też jest umowa.

● Umowa pożyczki

Umowę pożyczki najczęściej zawierasz z bankiem. Podobną umową jest kredyt. Jeśli bierzesz kredyt, to bank pożycza Ci pieniądze a Ty zobowiązujesz się je oddać. Pieniądze oddajesz bankowi w ustalonych częściach, czyli w ratach.

Uwaga:

**Nie każda osoba może wziąć kredyt w banku!
To bank decyduje, czy udzieli Ci kredytu.
Bank sprawdza czy jesteś w stanie spłacać raty.**

● Umowa ubezpieczenia

Umowę ubezpieczenia zawierasz z firmą ubezpieczeniową. Ubezpieczyć możesz samochód, dom, mieszkanie i wiele innych rzeczy. Dokument, który zaświadcza że firma Cię ubezpieczyła nazywa się **polisą**.

Przykład:

Kiedy pęknie rura i woda zaleje mieszkanie, ubezpieczenie zapewni Ci odszkodowanie. Odszkodowanie to pieniądze za poniesione szkody. Za te pieniądze naprawisz szkody wyrządzone przez wodę. Możesz też kupić nowe rzeczy w miejsce zniszczonych.

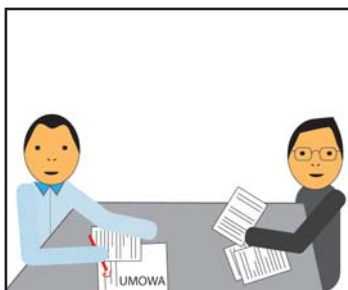
● Umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych

Umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych dotyczy korzystania z telefonu komórkowego, telefonu stacjonarnego, Internetu, telewizji kablowej.

Opłata za usługi telekomunikacyjne to abonament. Jeśli podpiszesz umowę o świadczenie usług telekomunikacyjnych, musisz płacić abonament. Abonament płacisz co miesiąc w ustalonym terminie.

Jak dochodzi do zawarcia umowy

Zawarcie umowy jest **czynnością prawną**. Czynność prawna to takie działanie człowieka, które ma określone skutki prawne.

Przykład:

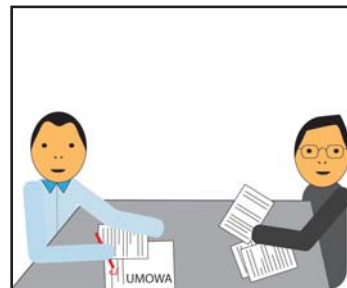
Chcesz kupić sobie rower górski. Zawarłeś z bankiem umowę pożyczki 2 tysięcy złotych. Skutkiem umowy jest to, że następnego dnia na Twoje konto bank przelał 2 tysiące złotych. A Ty teraz będziesz co miesiąc spłacał raty.

Najważniejsze w umowie jest **oświadczenie woli**. Jeśli składasz oświadczenie woli, to znaczy, że zobowiązujesz się do dokonania czynności wymienionej w umowie.

Przykład:

Podpisałeś umowę z operatorem sieci komórkowej. To oznacza, że złożyłeś oświadczenie woli. W umowie zobowiązałeś się do płacenia za usługi telekomunikacyjne operatora. Operator zobowiązał się dostarczać Ci swoje usługi.

Do zawarcia umowy potrzebne są przynajmniej 2 osoby. Osoby, które zawierają umowę nazywają się **stronami umowy**.

Stroną umowy może być konkretny człowiek, czyli osoba fizyczna. Kiedy zawierasz umowę, Ty jesteś stroną umowy.

Stroną umowy może też być firma. Za firmę zawiera umowę osoba, która reprezentuje firmę. Może to być na przykład prezes lub dyrektor.

Uwaga:**Umowę można zawrzeć także przez telefon.**

Zdarza się, że dzwoni osoba, która zachęca Cię do kupna jakiejś rzeczy lub usługi. Ta osoba chce Cię nakłonić do zawarcia umowy. **W takich sytuacjach najlepiej odmówić.**

W rozmowie telefonicznej nie jesteś w stanie sprawdzić wszystkich ustaleń umowy. Możesz niechcący zgodzić się na coś, co będzie dla Ciebie bardzo niekorzystne. A później będziesz musiał za to płacić!

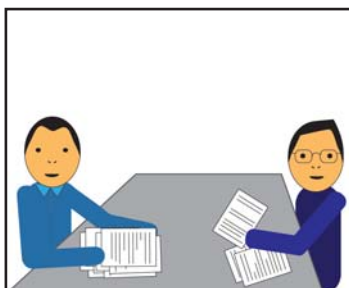
Niektóre umowy są ważne tylko wtedy, kiedy zostaną spisane. Czasem do spisania umowy konieczna jest pomoc **notariusza**. Na przykład, kiedy sprzedajesz lub kupujesz mieszkanie, musisz spisać umowę u notariusza.

Notariusz dba, żeby umowa była zgodna z prawem. Dbą o to, żeby żadna ze stron umowy nie została pokrzywdzona. Za pomoc notariusza trzeba zapłacić.

Pamiętaj!
Jeśli treść umowy Ci się nie podoba, nie musisz jej podpisywać!

Warto wyjaśnić osobie, z którą zawierasz umowę, co Ci się w tej umowie nie podoba. Zaproponuj zmiany w umowie. Proponowanie zmian nazywa się **negocjowaniem umowy**.

Czasami umowy nie możesz negocjować. Jest tak, kiedy zawierasz umowę według **wzorca umownego**.

Wzorec umowy to na przykład ogólne warunki umów. Stosują je często firmy ubezpieczeniowe. **Wzorec umowy musi Ci być dostarczony przed podpisaniem umowy.**

Uwaga:

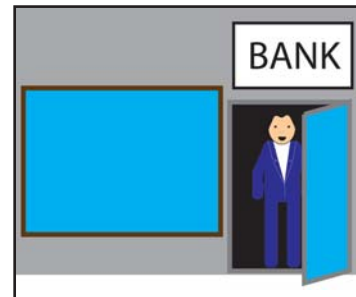
Zanim podpiszesz umowę, bardzo uważnie przeczytaj każdy punkt! Jeśli czegoś nie rozumiesz, poproś o pomoc osobę, której ufasz lub idź do prawnika.

Kto może zawrzeć umowę

Aby zawrzeć umowę, trzeba mieć **zdolność do czynności prawnych**.

Zdolność do czynności prawnych osoby może być **pełna** lub **ograniczona**.

Pełną zdolność do czynności prawnych ma osoba, która ukończyła 18 lat i nie została przez sąd ubezwłasnowolniona.

Jeśli masz pełną zdolność do czynności prawnych, możesz samodzielnie zawierać wszystkie umowy.

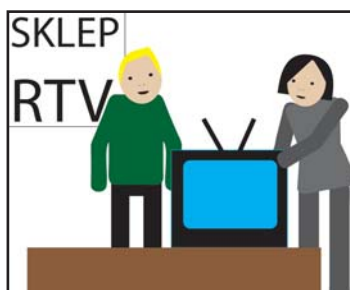
Ograniczoną zdolność do czynności prawnych ma osoba w wieku od 13 do 18 lat, która nie jest całkowicie ubezwłasnowolniona.

Uwaga:

Samodzielnie zawierać umów **nie mogą**:

- dzieci, które mają mniej niż 13 lat,
- osoby, które sąd całkowicie ubezwłasnowolnił.

Osoby ubezwłasnowolnione do zawarcia umowy potrzebują zgody rodzica, opiekuna lub kuratora. Bez zgody tych osób mogą zawierać umowy tylko w drobnych sprawach.

Osoby ubezwłasnowolnione częściowo mogą na przykład:

- robić zakupy spożywcze,
- decydować na co wydać zarobione pieniądze,
- decydować co zrobić z rzeczami, które rodzice lub opiekun dali im do użytku.

Każdą umowę można zawrzeć osobiście lub przez **pełnomocnika**.

Pełnomocnik to osoba, z którą uzgodnisz, że będzie działała w Twoim imieniu.

Takie uzgodnienie to **udzielenie pełnomocnictwa**.

Pełnomocnictwa najlepiej udzielić na piśmie.

Pamiętaj!

Na pełnomocnika wybierz osobę, której całkowicie ufasz.

Gdy Twój pełnomocnik podpisze umowę, to Ty potem musisz dotrzymać warunków tej umowy.

Kiedy umowa jest nieważna

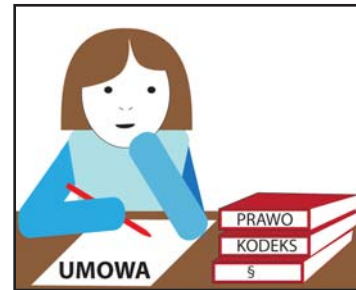
Zazwyczaj można dowolnie uzgodnić treść umowy. Nazywa się to **zasadą swobody umów**. Jednak w umowie nie możesz napisać wszystkiego co chcesz.

Przede wszystkim, umowa musi być **zgodna z obowiązującym prawem!**

Umowa nie może być też zawarta w celu **obejścia prawa**.

Obejście prawa ma miejsce wtedy, gdy chcemy podstępnie ominąć przepisy zakazujące nam jakiegoś działania.

Umowa musi być zgodna z **zasadami współżycia społecznego**.

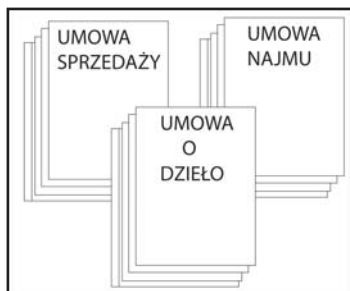
Zasady współżycia społecznego nazywamy też **dobrymi obyczajami**.

Są to ogólne zasady, jakimi kieruje się każde społeczeństwo.

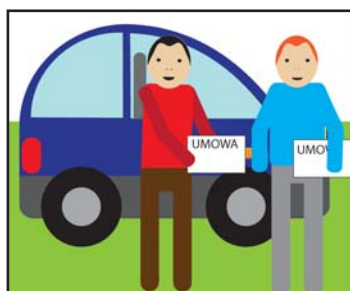
Umowa powinna być jednakowa dla obu stron. To znaczy, że zapisy umowy muszą być uczciwe. Nie mogą być korzystne tylko dla jednej strony umowy.

W zawieranej umowie muszą znaleźć się **najważniejsze cechy tego rodzaju umowy.**

Wróć na stronę 3 i przeczytaj jeszcze raz, jakie są rodzaje umów.

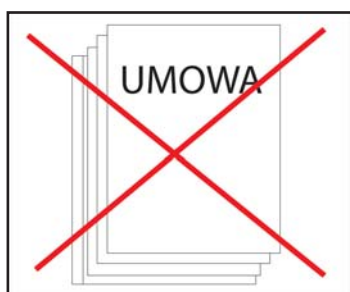
Na przykład, w **umowie sprzedaży** musi być zapisana nazwa i opis rzeczy, którą kupujesz. Musi być cena i sposób zapłaty.

To znaczy, czy płacisz od razu całą cenę, czy będziesz płacić na raty.

Pamiętaj!

Jeśli zlekceważysz te zasady lub zapomnisz o nich, **umowa może okazać się nieważna!**

Uwaga:

Umowa nieważna nie wywołuje żadnych zamierzonych przez strony umowy skutków.

Jest wtedy tak, jakby tej umowy w ogóle nie było!

Zwykle, jeśli 1 zdanie w umowie jest niezgodne z prawem, **reszta umowy jest ważna.**

Jeśli niezgodne z prawem są najważniejsze ustalenia umowy, cała umowa jest nieważna.

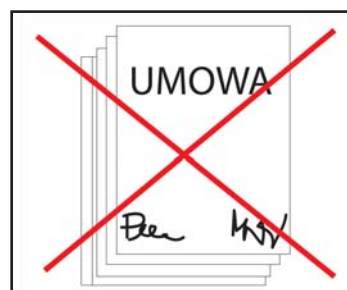
Wady oświadczenia woli

Kiedy dobrowolnie i świadomie wyrażasz chęć zrobienia czegoś, to składasz oświadczenie woli.

Czasami ludzie z różnych powodów nie rozumieją znaczenia swoich działań. Czasami są zmuszani do jakichś czynności przez inne osoby.

Jeżeli takie sytuacje występują, oświadczenie woli nie wywołuje żadnych skutków. Jest nieważne. Prawnicy nazywają to **wadami oświadczenia woli**.

Jakie są wady oświadczenia woli?

● Brak świadomości lub swobody podjętej decyzji

Brak świadomości jest wtedy, gdy ktoś nie rozumie tego, co podpisuje.

Na przykład jest chory, pił alkohol, brał leki.

Brak swobody jest wtedy, gdy ktoś zmusza drugą osobę do zawarcia umowy.

Oświadczenie woli jest wtedy nieważne.

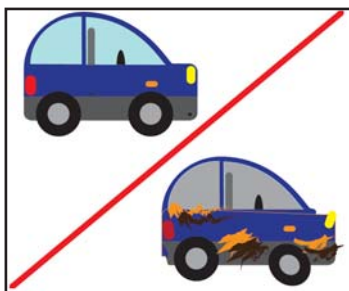
● Pozorność

Pozorność to sytuacja, w której oświadczasz coś innego, niż rzeczywiście chcesz zrobić.

Na przykład, uzgadniasz z kolegą, że sprzeda Ci samochód, ale spisujecie umowę darowizny.

Oświadczenie woli złożone dla pozorów jest nieważne.

● Błąd

Błąd to sytuacja, kiedy wydaje się że jest inaczej niż jest w rzeczywistości.

Oświadczenie woli będzie nieskuteczne tylko wtedy, kiedy błąd jest znaczny. Taki, że jakbyś o tym wiedział, to nie zawarłbyś umowy.

Przykład:

Sprzedawca w sklepie zapewnił Cię, że kupujesz markowe spodnie. Płacisz za nie dużo pieniędzy. Potem okazuje się, że spodnie są podróbką. Masz prawo oddać spodnie i dostać zwrot pieniędzy.

Jeśli wprowadzenie w błąd jest celowe, to mówimy o **działaniu podstępnym**. To znaczy, że druga strona umowy wie o czymś, ale Ci tego nie mówi.

● Groźba

Groźba to takie działanie jakiejś osoby, które wywołuje w Tobie obawę, strach.

Na przykład, podpisujesz umowę, bo ktoś grozi że zrobi Ci krzywdę, jeśli nie podpiszesz.

Czy można zlekceważyć zawartą umowę

Umów należy dotrzymywać!

Jednak nie wszyscy ludzie dotrzymują obietnic. Jeśli druga strona nie wywiązała się z zawartej umowy, musi naprawić wyrządzoną Ci szkodę. Jeśli umowa została wykonana nieprawidłowo, możesz żądać, by druga strona zrobiła to, co obiecała.

Przykład:

Jeśli stolarz zrobił krzywą szafkę do kuchni, musi tę szafkę poprawić. Stolarz może też dać Ci pieniądze, żebyś zapłacił komuś innemu za poprawienie szafki.

Jeśli ktoś nie wywiązuje się z zawartej z Tobą umowy, możesz szukać pomocy w sądzie.

Jeśli to Ty nie wywiązujesz się z umowy, którą podpisałeś, możesz zostać pozwany do sądu. Druga strona umowy może pójść do sądu, a później do **komornika**.

Komornik to prawnik, który zajmuje się **odzyskiwaniem niezapłaconych pieniędzy**.

To mogą być niezapłacone raty kredytu wziętego w banku. Albo niezapłacony abonament za telefon komórkowy.

Prawa konsumenta

Kiedy kupujesz jakąś rzecz lub korzystasz z jakiejś usługi, jesteś **konsumentem**.

Osoba, która zawodowo zajmuje się sprzedażą rzeczy i usług, to **przedsiębiorca**.

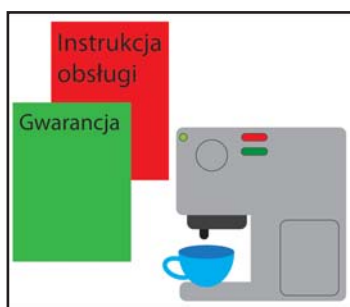
Przedsiębiorca to na przykład sklep, operator sieci komórkowej.

Konsument w kontaktach z przedsiębiorcą jest na słabszej pozycji.

Dlatego **konsumenta chroni wiele praw**.

Szczegółowo o prawach konsumenta przeczytasz wkrótce w książce **Moje prawa konsumenckie**.

Dowiesz się między innymi:

- na czym polega prawo do pełnej i rzetelnej informacji o kupowanej rzeczy lub usłudze,
- co to jest reklamacja i jak ją składać,
- co to jest rękojmia i gwarancja,
- jak kupować w Internecie,
- czym zajmuje się rzecznik praw konsumenta.

W serii **Biblioteka self-adwokata** dotychczas ukazały się:

„**Mój czas wolny.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może spędzać czas wolny.“

„**Moje ciało.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o swoim organizmie“.

„**Moje zdrowie.** W jaki sposób osoba z niepełnosprawnością intelektualną może szanować swoje zdrowie“.

„**Moje wydatki.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może zadbać o swoje pieniądze“.

„**Mój komputer.** Pomocne narzędzie dla osoby z niepełnosprawnością intelektualną“.

„**Mój internet.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może korzystać z internetu“.

„**Moje bezpieczeństwo w internecie.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może bezpiecznie korzystać z internetu“.

„**Moje sposoby na konflikty.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o konfliktach i o sposobach ich rozwiązywania“.

„**Moje zachowanie.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o zasadach kulturalnego zachowania“.

„**Moje prawa.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o postępowaniach sądowych“.

„**Moje relacje z ludźmi.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o związkach z innymi ludźmi“.

„**Mój chłopak, moja dziewczyna.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o związkach uczuciowych“.

„**Moja samodzielność.** Czyli o tym co może zrobić osoba z niepełnosprawnością intelektualną, aby być bardziej samodzielną“.

„**Moje sposoby na zdrowe odżywianie.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o zdrowym żywieniu“.

„**Moje bezpieczeństwo na drodze.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o bezpiecznym uczestnictwie w ruchu drogowym“.

„**Moje sposoby na stres.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może radzić sobie ze stresem“.

„**Moje sposoby radzenia sobie po śmierci bliskich.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o śmierci“.

„**Moja żona, mój mąż.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o małżeństwie“.

„**Moje filmy i muzyka z internetu.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o prawach autorskich“.

„**Moje bezpieczne umowy.** O czym powinna pamiętać osoba z niepełnosprawnością intelektualną przy zawieraniu różnych umów“.

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

jest organizacją pożytku publicznego

MISJĄ PSONI jest:

- dbanie o godność i szczęście osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich równoprawne miejsce w rodzinie i w społeczeństwie,
- wspieranie rodzin osób z niepełnosprawnością intelektualną we wszystkich obszarach życia i sytuacjach, a zwłaszcza w ich gotowości niesienia pomocy innym.

CELEM PSONI jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin.

STATYSTYKA:

- 119 Kół terenowych,
- 11.500 członków (rodzice, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, przyjaciele),
- ponad 400 placówek i stałych form wsparcia dla blisko 25 tysięcy dzieci i dorosłych.

PSONI prowadzi:

- placówki i projekty z zakresu rehabilitacji, terapii, edukacji, w tym ustawicznej, aktywizacji zawodowej oraz opiekuńcze,
- wspieranie ruchu self-adwokatów, rzeczników własnych spraw,
- chronione i wspomagane mieszkania grupowe,
- organizację spędzania wolnego czasu (m.in. kluby, zespoły artystyczne, sportowe, turystyczne),
- indywidualne wspieranie w niezależnym życiu,
- wspieranie i pomoc rodzinom,
- działalność wydawniczą, m.in. wydaje kwartalnik „Społeczeństwo dla Wszystkich”.

PSONI współpracuje z instytucjami i organizacjami:

- w tworzeniu nowego prawa,
- w dążeniu do zmiany wizerunku osoby z niepełnosprawnością intelektualną i postaw społecznych,
- w rozwijaniu więzi społecznych, ułatwiających umacnianie się społeczeństwa dla wszystkich, czyli włączanie osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- w popularyzowaniu wyników badań naukowych i doświadczeń innych krajów,
- w kształceniu profesjonalnych kadr,
- w umacnianiu organizacji pozarządowych.